

OTA ONALAR UCHUN ESLATMA

Bank kartalari bolaga yoshligidanoq pulni oqilona boshqarish va xarajatlarni rejalashtirishni o'rganishga yordam beradi. Bu qulay, chunki mobil banking orqali ota-onalar bolaning qayerga pul sarflayotgani va qancha pul qolganligini bilishadi va karta balansini to'ldirishlari mumkin.

Biroq, bank kartasini ochishdan oldin, farzandingizga **kartadan xavfsiz foydalanish** qoidalarini o'rgatishingiz kerak

1. MASLAHAT

Farzandingiz bilan oldindan kelishib oling, agar **karta yo'qolgan bo'lsa**, sizga darhol xabar berish kerak. Bola buning uchun uni urishmasligingizni bilishi muhim. Agar karta yo'qolgan bo'lsa, pulni saqlash uchun uni imkon qadar tezroq **blokirovka** qilish kerakligini tushuntiring.

2. MASLAHAT

Moliyaviy xavfsizlik asoslarini tushuntiring. Bolaning o'rganishi muhim:

PIN-kod va CVV kodi - bu hech kim bilan bo'lishish mumkin bo'lmagan **maxfiy ma'lumotlar**, uni yoddan bilish zarurdir. Bundan tashqari, bolangizga kartasini **hech kimga bermaslikni eslatib turing**, hatto ular uning do'stlari bo'lsa ham.

3. MASLAHAT

Agar onlayn xarid qilish imkoni bo'lsa, farzandingiz bilan u internetda nimaga pul sarflashi mumkinligini oldindan muhokama qiling. Buni qanday qilish kerakligini ayting. Eng yaxshisi, farzandingiz biror narsa sotib olishga qaror qilsa, u buni **ota-onasi bilan birga qilsin**.

4. MASLAHAT

Har qanday **onlayn viktorinalar, lotereyalar va sotuvlarda** qatnashish xavfi haqida ogohlantiring. Ko'pincha, Internetdagi firibgarlar yuqori va oson daromadlar haqida ko'plab reklamalarni Internetga joylashtiradilar. Farzandingizga Internetda bunday pul ishlash haqiqiy emasligini tushuntiring.

Shubhali **taklif havolalarini** bosmasligingizga ishonch hosil qiling. Bunday saytlar katta ehtimol bilan viruslar bilan zararlangan va oxir-oqibat firibgarlarning karta ma'lumotlari va onlayn bank parollarini o'g'irlashiga olib keladi. **Ishonchli saytlarni soxtalardan ajratishni o'rgating**.

5. MASLAHAT

Telefon firibgarliklaridan ehtiyot bo'ling. Sizing karta raqamingiz va kodingizni so'rab **«bank xavfsizlik vakillari»** bilan muloqot qilmaslik kerakligini tushuntiring. Farzandingiz qarindoshi yoki tanishidan moliyaviy yordam so'rab xabar olsa, pul o'tkazishdan oldin, hatto kichik bo'lsa ham, bu haqda **kattalarga aytish kerakligini** tushuntiring.

6. MASLAHAT

Agar karta kompyuter orqali saytga ulangan bo'lsa, u holda Internetga kirish imkoniga ega qurilmangizga (kompyuter, noutbuk, planshet, smartfon) **zararli koddan** himoyani o'rnatib. Antivirus ma'lumotlar bazalarining dolzarbligini kuzatib boring.

Moliyaviy savodxonlik asoslarini bolalarda erta yoshdanoq ota-ona va bola o'rtasidagi muloqot orqali shakllantirish zarur. Bolalar kattalarning pullaridan foydalanadilar, firibgarlarga esa bolaning soddaligi va ishonuvchanligidan foydalanishga yo'l qo'ymaslik kerak.

Bugungi kunda kiberxavfsizlik shaxsiy xavfsizlik kabi hayotning muhim qismidir.

